



Bydgoszcz, 18 grudnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.1.2017.MK/KD

**Pan
Paweł Banasik
Burmistrz Lipna
Urząd Miejski
Plac Dekerta 8
87-600 Lipno**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017 r., poz. 681 z późn. zm.),

w: Urząd Miejski w Lipnie, Plac Dekerta 8, 87-600 Lipno,

w dniach: od 7.12.2017 r. do 7.12.2017 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M. K.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K. D.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

- I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez p. XX - inspektora w Urzędzie Miejskim w Lipnie.
- II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.
- III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.
- IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.
- V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2016 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 3.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr IX/79/99 Rady Miejskiej w Lipnie. Gmina Miasta Lipna zawarła w dniu 15.05.2014 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 z późn. zm.).
- VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:
 - fakturę za zakup zniczy, usługę utrzymania czystości i porządku, a także konserwację nagrobków na obiektach grobownictwa wojennego (kwota: 1.602,00 zł),
 - fakturę za usługi utrzymania czystości i porządku, a także konserwację nagrobków na obiektach grobownictwa wojennego (kwota: 1.397,99 zł).

Powyższymi fakturami Gmina Miasta Lipna udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2016 roku na kwotę 2.999,99 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Dotację wydatkowano prawidłowo.

Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Miasto Lipno znajduje się 8 obiektów grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. cmentarz żołnierzy radzieckich z 1945 r., ul. Dobrzyńska.

Na terenie wydzielonego cmentarza usytuowanych jest 7 mogił zbiorowych oraz 1 mogiła pojedyncza, w których pochowano ogółem 191 żołnierzy Armii Czerwonej poległych w 1945 r.:

- mogiła 78 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. na terenie Lipna, po prawej stronie pomnika. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

78 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w mieście Lipnie.

Powyżej napisu w języku polskim wryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 37 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Nowogród i Czernikowo, po lewej stronie pomnika. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

37 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w gm. Nowogród i Czernikowo.

Powyżej napisu w języku polskim wryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 34 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Dobrzejewice, rząd za pomnikiem. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

34 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w gminie Dobrzejewice.

Powyżej napisu w języku polskim wryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 8 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Kikół, rząd za pomnikiem. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

8 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w gminie Kikół.

Powyżej napisu w języku polskim wyryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 6 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Ligowo, rząd za pomnikiem.

Mogiła ziemna wysypana grysem o rozmiarach analogicznych do sąsiedniej mogiły pojedynczej. Obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

6 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w gminie Ligowo.

Powyżej napisu w języku polskim wyryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła pojedyncza żołnierza poległego w styczniu 1945 r. w gm. Tłuchowo, rząd za pomnikiem.

Mogiła ziemna wysypana grysem o rozmiarach mniejszych niż pozostałe mogiły. Obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

1 żołnierz
Armii Radzieckiej
poległy w styczniu 1945 r.
w gminie Tłuchowo.

Powyżej napisu w języku polskim wyryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 11 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Osówka i Bobrowniki, rząd za pomnikiem. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

11 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945 r.
w gm. Osówka i Bobrowniki.

Powyżej napisu w języku polskim wyryto napis pamiątkowy w języku rosyjskimi oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota,

- mogiła 16 żołnierzy poległych w styczniu 1945 r. w gm. Dobrzyń nad Wisłą oraz w gm. Skępe, rząd za pomnikiem. Mogiła ziemna wysypana grysem, obrzeże w formie betonowego murku, element centralny stanowi betonowa płyta pamiątkowa umieszczona u szczytu mogiły z napisem treści:

16 żołnierzy
Armii Radzieckiej
poległych w styczniu 1945

w gm. Dobrzyń n/w i Skępe.

Powyżej napisu w języku polskim wryto napis pamiątkowy w języku rosyjskim oraz symbol gwiazdy z elementem sierpa i młota.

W centralnym miejscu cmentarza usytuowany jest obelisk składający się z 5 bloków wykonanych z lastryko i betonu, na powierzchni których wryto godło Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, herb Lipna oraz napis pamiątkowy treści:

Bohaterom sprzymierzonej
Armii Czerwonej
poległym o wyzwolenie
Narodu Polskiego
z jarzma hitlerowskiego
1941-1945
M. Lipno

Analogiczny w treści napis wykonano także w języku rosyjskim. Teren przylegający do obelisku ogrodzony niewysokim murkiem. Powierzchnia cmentarza porośnięta trawą oraz drzewami. Obszar pomiędzy bramą wejściową a obeliskiem wyłożony płytami chodnikowymi. Ogrodzenie cmentarza stanowi płot z siatki drucianej rozpiętej na metalowych i betonowych słupkach, dwuskrzydłowa brama wejściowa oraz furtka zamocowana do betonowych słupków. Przed wejściem na cmentarz ustawiona tablica informująca o obecności miejsca pamięci.

Stan obiektu zadowalający. Obrzeża bez większych ubytków, część napisów słabo widoczna, nawierzchnia mogił wysypana grysem obecnie przerośnięta trawą. Na powierzchni płyt pamiątkowych widoczne zanieczyszczenia i naloty, na powierzchni pomnika dodatkowo pęknięcia. Teren uporządkowany. Na płytach pamiątkowych nieaktualna symbolika (sierp i młot), podobnie jak na powierzchni pomnika (godło ZSRR). Brak potrzeby umieszczania godła miasta Lipna na pomniku. Całkowicie nieaktualna, niezgodna z obecnym poziomem wiedzy historycznej treść napisu pamiątkowego na pomniku. Weryfikacji wymaga treść karty ewidencyjnej obiektu.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację symboliki oraz treści napisów obecnych na mogiłach oraz na pomniku centralnym (w porozumieniu z Kujawsko-Pomorskim Urzędem Wojewódzkim w Bydgoszczy oraz Instytutem Pamięci Narodowej).

2. Mogiła pojedyncza Bronisława Michalskiego, żołnierza Polskiej Organizacji Wojskowej rozstrzelanego w dniu 20.10.1918 r., cmentarz parafialny przy ul. Cmentarnej w Lipnie.

W centralnej części mogiły usytuowany prawdopodobnie betonowy obelisk składający się z podstawy, części właściwej, na której wryto napis pamiątkowy, a także umieszczonych

powyżej stylizowanych kamieni, do których przymocowano tablicę pamiątkową oraz wieńczącą obelisk kuli stanowiącej podstawę figury orła z rozpostartymi skrzydłami.

Na postumencie wyryty napis w następującej treści:

BOHATEROWI
WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ
W XV ROCZNICĘ ŚMIERCI
RODACY

u dołu: data: 15.X.1933 oraz 2 symbole: po stronie lewej - odznaka pamiątkowa Polskiej Organizacji Wojskowej, po stronie lewej - Order Virtuti Militari.

Treść napisu na tablicy imiennej:

Ś+P
BRONISŁAW MICHAŁSKI
ŻOŁNIERZ POW
UR I.XI.1896 R ROZSTRZELANY
PRZEZ OKUPANTÓW 20 X 1918 R

Powierzchnia wokół obelisku wysypana grysem/drobnym kamieniem, ogrodzenie w formie łańcucha rozpiętego pomiędzy czterema słupami. Przy mogile ustawiona tablica wskazująca na obecność miejsca pamięci narodowej.

Obiekt w stanie dobrym. Napisy czytelne, obelisk bez ubytków, ogrodzenie kompletne.

3. Mogiła pojedyncza Jerzego Starzyńskiego zamordowanego przez Rosjan w 1920 r., cmentarz parafialny przy ul. Cmentarnej w Lipnie.

Mogiła w formie kamiennego kopca, na powierzchni którego ułożono ukośnie poziomą płytę pamiątkową z odłamanym górnym lewym narożnikiem. U szczytu mogiły znacznych rozmiarów krzyż składający się z 3 bloków z wyrytym skrótem IHS.

Na mogile ułożona pozioma płyta pamiątkowa z napisami w treści:

SP
JERZY STARZYŃSKI
OBYWATEL ZIEMSKI
UR. D. 31 MAJA 1883 R.
ZAMORDOWANY PRZEZ BOLSZEWIKÓW
ZGINĄŁ W MALISZEWIE D. 14 SIERPNIĄ 1920 R.
PROŚCIE WY BOGA O TAKIE MOGIŁY
KTÓRE ŁEZ NIE CHCĄ NI SKARG NI ŻAŁOŚCI

LECZ DAJĄ SERCOM MOC CZYNU ZDRÓJ SIĘ
NA DZIEŃ PRZYSZŁOŚCI
M KONOPNICKA

Obiekt w stanie dobrym. Na powierzchni poziomej płyty widoczne naloty i zanieczyszczenia, które utrudniają odczytanie treści napisów pamiątkowych. Brak tablicy wskazującej na obecność miejsca pamięci narodowej.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się uczytelnienie napisu pamiątkowego oraz ustawienie tablicy sygnalizującej obecność miejsca pamięci narodowej.

4. Mogiła pojedyncza Aleksandra Chrabąszczewskiego, ochotnika Polskiej Organizacji Wojskowej zmarłego w dniu 11 maja 1919 r., cmentarz parafialny przy ul. Cmentarnej w Lipnie.

Nagrobek w betonowym obramowaniu, wewnątrz mogiły wysypane drobnym kamieniem, u wezłowania usytuowany strzelisty obelisk z wrytym symbolem krzyża. Na podstawie obelisku tablica pamiątkowa z napisem treści:

S+P
ALEKSANDER
CHRABĄSZCZEWSKI
OCHOTNIK P.O.W. KAPRAL
GRUPY GEN. BERBECKIEGO
ZM. 11 MAJA 1919 r.
UFUNDOWANO STARANIEM
P.T.O.N.G.B. ODDZIAŁ W LIPNIE 1935

Obiekt w stanie zadowalającym. Na powierzchni obelisku, płyty pamiątkowej oraz na obrzeżach widoczne zanieczyszczenia i naloty. Słabo widoczny napis pamiątkowy. Przy mogile ustawiona tablica wskazująca na obecność miejsca pamięci narodowej.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się oczyszczenie obelisku oraz płyty pamiątkowej celem uczytelnienia treści napisu.

5. Mogiła pojedyncza Stanisława Muchy, żołnierza I Brygady Legionów Polskich zmarłego w dniu 20 marca 1919 r., cmentarz parafialny przy ul. Cmentarnej w Lipnie.

Nagrobek w betonowym obramowaniu, wewnątrz mogiły wysypane drobnym kamieniem, u wezłowania usytuowany obelisk składający się z 3 części: podstawy, części środkowej, na powierzchni której wryto napis pamiątkowy oraz krzyża. Na powierzchni krzyża ubytek, prawdopodobnie pozostałość po krucyfiksie.

Treść napisu pamiątkowego:

Ś.P.
STANISŁAW MUCHA
B. KAPRAL I BRYGADY
LEG. POLSKICH
UCZEST. WALK NAD STYREM
I STOCHODEM.
SZCZYPIORNIAK.
ŻYŁ LAT 21 UM. 20 MARCA
1919 R.
SPOKÓJ JEGO DUSZY.

Obiekt w dobrym stanie. Widoczne pęknięcie krzyża u podstawy oraz wspomniany powyżej ubytek na przecięciu ramion krzyża. Przy mogile ustawiona tablica wskazująca na obecność miejsca pamięci narodowej. Na powierzchni krzyża, obelisku oraz obrzeży widoczne zanieczyszczenia i osady. Napisy czytelne.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca likwidację pęknięcia krzyża u podstawy, która może doprowadzić do zaburzenia statyki przedmiotowego elementu.

6. Mogiła zbiorowa 26 żołnierzy Armii Rosyjskiej poległych w latach 1914-1915, cmentarz parafialny przy ul. w Lipnie.

Mogiła zbiorowa urządzona w formie grobu ziemnego obramowanego murkiem, w narożnikach ustawione 4 betonowe słupki połączone drążkiem. Powierzchnia mogiły porośnięta roślinami ozdobnymi. Element centralny w postaci betonowego pomnika podzielonego wizualnie na 3 części. Do spodniej części zamocowana tablica pamiątkowa z napisem treści:

Ś+P
26
ŻOŁNIERZY ARMJI
ROSYJSKIEJ
POLEGŁYCH 1914/15.
UFUNDOWANO STARANIEM P.
T.O.N.G. ODDZIAŁ W LIPNIE
1935

Po obu stronach mogiły obwódka z kostki betonowej. Obiekt w dobrym stanie. Napisy czytelne, powierzchnia obramowania oraz pomnika bez ubytków. Rozważenia wymaga możliwość umieszczenia na pomniku symbolu krzyża prawosławnego, który podkreśliłby pochodzenie pochowanych żołnierzy (choć uwzględnić należy fakt służby w armii Cesarstwa Rosyjskiego wielu Polaków wyznania katolickiego).

7. Kwatera żołnierzy niemieckich z okresu I wojny światowej, cmentarz ewangelicki w Lipnie.

W skład kwatery wchodzi 21 tablic imiennych ułożonych poziomo w półkole. Tabliczki wykonane z piaskowca osadzono na betonowych podstawach. Na powierzchni tabliczek wyryto w języku niemieckim nazwiska pochowanych żołnierzy (ewentualnie wzmiankę: żołnierz nieznan).

Funkcję elementu centralnego pełni pozioma płyta pamiątkowa z wyrytym napisem w języku niemieckim treści:

R.J.P.
IM KAMPFE FÜR IHR
VATERLAND FIELEN UND
RUHEN HIER
16 DEUTSCHE TAPFERE
1914 1915

U jej szczytu umiejscowiona jest mniejszych rozmiarów pozioma płyta wykonana z piaskowca osadzona na betonowej podstawie upamiętniająca 5 pochowanych żołnierzy, w tym 4 znanych oraz jednego nieznanego. Kwatera oddzielona od reszty terenu cmentarza ułożonymi poziomo blokami z betonu bądź kamienia.

Obiekt w stanie zadowalającym. Stwierdzono pęknięcia 2 tablic z piaskowca (żołnierz nieznan oraz muszkieter JORGEN JESSEN), które w przyszłości mogą skutkować całkowitym zniszczeniem tablic. Część napisów słabo widoczna, na powierzchni płyt widoczne zanieczyszczenia i osady. Brak elementu krzyża wskazującego na obecność miejsca pochówku. Sposób urządzenia kwatery wskazuje jednak, iż może być to lapidarium utworzone podczas rozbudowy sąsiadujących ze sobą nekropoli.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się naprawę pękniętych tablic imiennych.

8. Kwatera żołnierzy niemieckich z okresu I wojny światowej, cmentarz parafialny w Lipnie przy ul. Cmentarnej.

W skład kwatery wchodzi 30 żeliwnych tablic imiennych w języku niemieckim ułożonych poziomo na betonowych podstawach w 5 rzędach po 6 tablic w każdym. Kwatera częściowo oddzielona od pozostałej części cmentarza żywopłotem. W obrębie kwatery nie występuje element centralny. Przy kwaterze ustawiona tablica ze znakiem wskazującym na obecność miejsca pamięci.

Obiekt w stanie zadowalającym. Na powierzchni niektórych tablic żeliwnych (6 sztuk) widoczne pęknięcia lub przełamania mogące doprowadzić do ostatecznego zniszczenia płyt. Widoczne pęknięcia i ukruszenia betonowych podstaw. Z dwóch stron granicę kwatery wyznacza niewysoka nieumocniona skarpa ziemna.

Brak elementu krzyża wskazującego na obecność miejsca pochówku. Sposób urządzenia kwatery wskazuje jednak, iż może być to lapidarium utworzone podczas rozbudowy sąsiadujących ze sobą nekropolii.

W przypadku realizacji prac remontowych zaleca się naprawę pękniętych tablic imiennych oraz umocnienie skarpy ziemnej.

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do uczytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 5/2017.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Burmistrzowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów, symboliki oraz poprawy wizerunku obiektów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)